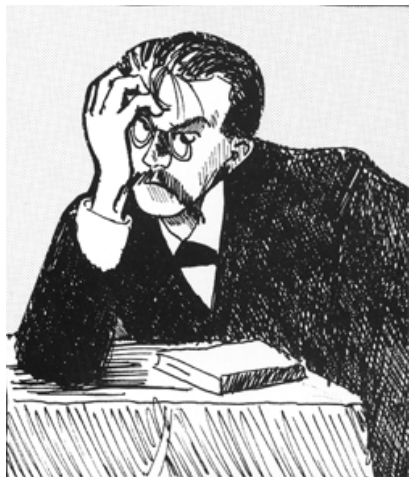


## Verden spejler sig i Jacobsen og Vorupør

*Gamle kendsgerninger om digteren og planerne for en stor fiskerihavn*

Af Orla Poulsen



Hvad er forbindelsen mellem thybomål, en lørdag aften i den københavnske studenterforening, digteren J. P. Jacobsen fra Thisted og læmolen i Vorupør? Og Herman Bang! Og hvordan kommer Verdensspejlet ind i dette billede?

For at tage det sidste først: Verdensspejlet var et ugeblad, der udkom i begyndelsen af det forrige århundrede. En mellemting mellem Billed-Bladet og Søndags-Politiken! Underholdende om stort og småt. Oplysende. Fra det nære indland til det store udland, om digtere og skuespillere og andre agerende i datidens "offentlige rum". Det var dengang mænd ikke blot var mænd, de var "store mænd", men man møder også forbavsende mange "store kvinder". Der er sundhedsapostle og verdensfrelser, opfindere og filosoffer. Fremmede lande, dyr og mennesker fra en verden, datiden kun havde mulighed for at stifte bekendtskab med via aviser og ugeblade som Verdensspejlet. Folk var stavnsbundne dengang, de måtte blive på måtten. Verden var ny og stor. Nærmest uoverskuelig. Hvor vi i dag

smutter en tur til både Kina og USA, måtte man i begyndelsen af 1900-tallet lade verden spejle sig i det hvide papir i en illusion af overskuelighed. Som bladet selv præsenterede sig: "Et aktuelt, illustreret ugeblad, der særligt henvender sig til familiepublikummet og det solide, samfundsstøttende borgerskab ... et ugeblad som garanterer, at den kunstneriske smag og stilsans ikke vil blive krænkede".

Og helt til landet mod nordvest strakte ugebladets interesse. I sommeren 1907 var der to indslag med adresse til dén kant: J. P. Jacobsen i Thisted og læmolen i Vorupør. Et digt på thybomål og nogle planer om at gøre Vorupør "til stedet for den store vestkystfiskerihavn".

Men altså først Thisted-digteren:

"Æ haaed en Gang en bitte Baar  
saa fied po si Krop,  
den sov, saa snar den kom i Seng  
aa vuvned stille op.  
Den kund drik Mjælk i Ballievis  
som nuer Tyerkal,  
aa altier aad han som en Gris  
a hvad dæ nu ku fald.  
Men hvæ jen, der æ gue aa ra ar,  
di goe nu Gue i Vold,  
aa dæfuer bløv mi fied Baar  
da i en Kovring kvold".

"Ovenstående digt er måske et af J. P. Jacobsens allerførste", meddeler Verdensspejlet. "Det skriver sig fra hans tidligste studenterår og blev til en aften i Studenterforeningen. En del unge studenter var samlede, og en af dem foreslog, at de hver især skulle skrive et vers på melodien "Det var en lørdag aften", men i en dialekt fra den del af landet, hvor vedkommende havde hjemme".

Og Thisted-digteren løb med den til lejligheden udsatte præmie for "ovenstående komiske vers", som det hedder i Verdensspejlet.

### En lang historie

Længere er dén historie ikke. Det er til gengæld reportagen fra Vorupør som en udsendt Verdensspejlmedarbejder sender hjem til hovedstaden. En hel side i tekst og billeder. Det var en lang rejse i 1907. Der skulle mere én dag blot for at komme fra København til Vorupør, "der er et nyt navn i dansk fiskeri.

Det store fiskerleje ligger på Thylands kyst ud for Thisted, netop dér, hvor Jylland strækker sit brede bryst ud i Vesterhavet”.

Man kan forstå, at Vorupør-fiskernes tålmodighed har været sat på prøve og på det nærmeste bristede, da en vestkystkommission i en rapport havde nævnt Klitmøller på deres bekostning. Vorupør var dog det største fiskerleje på kysten! Angiveligt fordi denne kommissions medlemmer kendte Klitmøllers navn fra digte og romaner, for ”til Vorupør ude mellem Thylands klitter var ingen herolder nået”, hedder det i den udsendte reporters pen, der fortsætter:



”Den store læmole til en million kroner, som nu bygges ud i Vesterhavet, skulle de oprindelig slet ikke have haft, men tvang det til sidst igennem. Den anden læmole bygges ved Hanstholm; men bygningen af denne er foreløbigt blevet standset til fordel for Vorupørmolen. Vorupørfiskerne agiterer nu med kraft for fiskerihavnen. Kommer denne, vil Hanstholmmolen være overflødig og Vorupørmolen indgår som led i havnen. Og kan nogen sætte fiskerihavnen igennem, er det Vorupørfiskerne. Den store fiskerihavn! I 40 år har man debatteret denne nationalsag, men uden at en eneste fisker har siddet i nogen af de talrige kommissioner. Nu

kommer Vorupørfiskerne og siger deres mening”, kan man læse i Verdensspejlet.

### Vesterhavs-drømme

Det er ikke kun Vorupør, der mener, at Vorupør er det rigtige sted. Alle de omboende fiskere helt ned til Harbøre fremhæver, at dette er stedet. Herfra er der mulighed for med store kuttere at tage konkurrencen op med englændere, tyskere og nordmænd. Det er millioner af kroner, Vesterhavet gemmer. Danmark har hidtil kun formået at tage 1 pct. af de værdier, der opfiskes. Og fra Vorupør Havn vil vestkystfiskere også søge ad Færøerne og Island til.

Der er højt til loftet i Thy, udsigten over havet er uendelig, det er tiden for store drømme og en rig fremtid; nu skal der blot handling til. Det skal komme til at vare endnu mange år, før det sker, helt frem til 1960'erne skal vi, før en havn står færdig, og så bliver det i Hanstholm. Men alt dét, man drømte om dengang, det går i opfyldelse - alt dét det med Færøerne og Island; det eneste der ikke fulgte med tiden var mængden af fisk i Vesterhavet, de skulle vise sig at blive en mangelvare og komme på kvoter.



Men dengang - dengang i 1907 ”var der grøde i dansk fiskeri og den store fiskerihavn ville bringe det i fuld blomstring”. Det var ikke et spørgsmål, om der var råd til at bygge en fiskerihavn, siger Vorupør-fiskerne, men om der er råd til at lade være. Nu var landbruget blevet støttet så langt. Nu må fiskeriet også hjælpes frem. Og nu var Rigsdagens finansudvalg så kommet til Thy. Endelig så der da ud til at ske noget! Det firma, der byggede molen, havde en plan til en fiskerihavn så stor som dén i Frederikshavn. Og med erfaringer fra molen var man sikker på, at den ikke ville sande til. Det gør til gengæld planerne både for Vorupør og Hanstholm.

### Herman Bang og Thy

Blandt medarbejderne på Verdensspejlet er digteren og journalisten Herman Bang, der i 1880'erne havde været både i Thisted og langs vestkysten på en reportagerejse for en af de københavnske aviser. Det er altså ikke helt korrekt, når Vorupørfiskerne over for Verdensspejlets medarbejder fortæller, at

ingen "herolder" nåede til Vorupør og gjorde navnet kendt gennem digte og romaner – som det f.eks. var sket med Skagen, der havde både digtere og malere som ambassadører. Men den skrøbelige Herman Bangs skrivelser har sikkert ikke været blandt hærdebrede vestkystfiskeres søndagslæsning. Det har nok været en anden bog, de hældte deres skæbne til.

Herman Bangs skrivelser virker både i stil og indhold meget nutidige. Han havde et bevæget møde med idolet, den syge J. P. Jacobsen i Thisted, som han mange år efter skrev bevægende om. Hans bidrag til Verdensspejlet i 1907 brænder også igennem til nutidslæsere anno 2004. Han står med begge ben plantet i både tid og virkelighed, der i kraft af sproget får en anden dimension. Det gælder også hans reportager fra den jyske vestkyst. Som han forklarer det i Verdensspejlet: "Nedskrevne kendsgerninger eksisterer ikke. De har ophørt at være kendsgerninger endnu, medens vi nedskriver dem. Selve blækket, hvormed der skrives, har allerede farvet dem".

Sådan faldt ordene i 1907. Ganske tankevækkende i en tid, der har skiftet pen og blæk ud med computer.